

Vapenbricka att bäras på bröstet av postdrängen. Från slutet av 1600-talet.

Postbönder

1636 års förordning föreskrev, att på varannan eller var tredje mil skulle anställas en postbonde efter rikets huvudvägar, helst skulle denne bonde både kunna läsa och skriva. Därmed uppstod den s. k. posthemmaninstitutionen, som först omkring 1870 blev helt avskaffad. En person vid namn Olof Jönsson fick i uppdrag att resa ut och anställa postbönder.

Postbonden måste ha två drängar anställda, då det ansågs, att bonden ensam ej skulle hinna med postföringen. Det ålåg även honom att se till att gång- och genstigar hölls uppe, varvid han även skulle lägga spänger över bäckar och moras samt göra stegar över gärdesgårdarna. Posten fick ej bli försenad, ty då riskerade postbonden upp till fyra veckors fängelse!

Postdrängen skulle »löpa» med brev både dag och natt, och han fick ej använda mer än två timmar för att färdas en gammal svensk mil. Han borde även vara skriv- och läskunnig, och han skulle vara

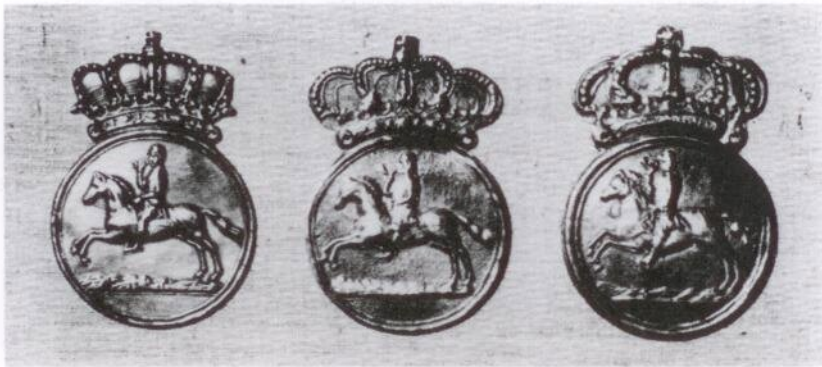
Posthorn som postdrängen blåste i, när han närmade sig postbyte.

utrustad med posthorn, en vapenbricka på bröstet, som visade att han var behörigt postbud, samt ett spjut som försvarsvapen. Att postdrängen var rustad med vapen var nödvändigt, då rånöverfall förekom i betydande utsträckning. Under 1800-talet utrustades postföraren med pistol.

När postdrängen närmade sig nästa postbyte, blåste han i hornet, så att nästa postdräng skulle vara beredd att ta över posten.

År 1646 ålades postbönderna att framföra posten ridande. Det föreskrevs även, att postväskan skulle behandlas varsamt.

Under 1700-talet utfördes postföringen fortfarande av ridande postdrängar, även om fordon blev allt vanligare under senare hälften av århundradet. Detta var påkallat av postförsändelsernas ökade vikt, vilket gjorde, att de tunga postväskorna blev en svår börda för hästarna. I det sammanhanget bör man ha de dåliga vägarna med i bilden. »Norrstigen», som E4 tidigt kallades, var på många ställen en sämre kärrväg. Och de många flodövergångarna var både riskabla och tidsödande. Reseskildringar från äldre tider nämner ofta farofyllda färder höst och vår, då isen varken bar eller brast. Vintertid gick det skapligt att använda häst och släde, även om snöoväder försvårade framkomstmöjligheterna, vilket medförde, att postskjutarna blev försenade.

Postiljonsbricka från 1700-talet.

Till postbondens rättigheter hörde befrielse från utskrivning till knekt, befrielse från skatt samt befrielse från skjutsar och transporter för kronans räkning. I dåtidens Sverige med de ofta återkommande krigen och de höga skatterna var detta en icke föraktlig kompensation. Likväl var postinstitutionen icke populär bland bönderna. De klagade bl. a. över, att den ökade postmängden och de utökade postturerna gjorde, att de nödgats skaffa fler drängar och hästar. Den utgående körtaxan (legan) ökades visserligen, men då den låg långt under gästgivartaxan, fanns missnöjet kvar.